

Delegování zástupců obce do orgánů obchodních společností.

Výkladový problém ?

Přestože je současný zákon o obcích účinný již více jak sedm let (účinnosti nabyl až na výjimky dnem voleb do zastupitelstev krajů v roce 2000), stále se setkáváme s některými nejasnostmi a výkladovými problémy, které přinášejí každodenní praxe. Aplikace stejných ustanovení se mnohdy liší v jednotlivých obcích, což z hlediska právní jistoty resp. předvídatelnosti práva není v pořádku. Bohužel k tomu někdy přispívají takové výklady zákona, které často nebývají opodstatněné a nemají širší oporu v legislativě. Mezi takovými problematickými ustanoveními zákona o obcích, která lze považovat za sporná, můžeme zařadit ta, která se týkají pravomocí orgánů obce při delegování svých zástupců do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí obce.

Samotný pojem „obchodní společnost“ je definován v obchodním zákoníku, který tak označuje veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciovou společnost, evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení¹. V našem příspěvku se zaměříme na **společnost s ručením omezeným** a **akciovou společnost**, které si vytvářejí strukturu výkonných a dozorčích orgánů. Jimi jsou **valná hromada**, **dozorčí rada** a **představenstvo/jednatel, či jednatelé**. Posledně jmenovaný představuje statutární orgán obchodních společností. Z hlediska praxe jde jistě o nejrozšířenější druhy obchodních společností, v nichž mají obce majetkovou účast.

Valná hromada

Žádného sporu snad není, pokud jde o delegování zástupců obce na valnou hromadu obchodních společností s majetkovou účastí obce, která však nedosahuje 100 % podílu (resp. obec v ní nemá podíl ve výši 100%). Podle § 84 odst. 2 písm. f) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, je tato pravomoc výlučně vyhrazena zastupitelstvu obce. Tato nominace proběhne na veřejném zasedání zastupitelstva obce ve formě usnesení, jímž se schvaluje delegování zástupců obce do příslušné obchodní společnosti.

Stejně jednoznačně zákon o obcích upravuje situaci, kdy je obec jediným podílníkem obchodní společnosti. V takovém případě se postupuje podle speciálního ustanovení § 102 odst. 2 písm. c), které představuje zákonnou výjimku ohledně obecné právní úpravy

¹ Evropské hospodářské zájmové sdružení a evropská společnost jsou též upraveny právem Evropských společenství a zvláštními právními předpisy. Viz zákon č. 360/2004 Sb. a zákon č. 627/2004 Sb.

spočívající v oprávnění zastupitelstva obce delegovat zástupce obce na valnou hromadu obchodních společností, v nichž má obec majetkovou účast. Pokud je obec jediným společníkem obchodní společnosti, potom je dle výše uvedeného ustanovení vyhrazeno radě obce rozhodovat ve věcech obce, jako jediného společníka předmětné obchodní společnosti. Ve smyslu § 132 odst. 1 obchodního zákoníku platí, že má-li společnost s ručením omezeným jediného společníka, nekoná se valná hromada a působnost valné hromady vykonává tento společník. Obdobnou právní úpravu obsahuje § 190 obchodního zákoníku ve vztahu k akciové společnosti. Lze tak uzavřít, že vzhledem k § 102 odst. 2 písm. c) jménem obce (jako jediného společníka/akcionáře) vykonává působnost valné hromady rada obce.

Pojem ostatní orgány společnosti

Vedle valné hromady je nutné zřídit a personálně obsadit další orgány obchodních společností. Vnitřní organizace a orgány obchodních společností jsou upraveny obchodním zákoníkem, který také přesně určuje vymezení působnosti jednotlivých orgánů. Má-li obec majetkovou účast v obchodní společnosti, je zastupitelstvu obce podle § 84 odst. 2 písm. g) zákona o obcích vyhrazeno navrhopvat zástupce obce do ostatních orgánů obchodních společností a navrhopvat jejich odvolání. Zákon o obcích viditelně rozlišuje mezi valnou hromadou, již se týkají samostatná ustanovení, a zbývajícími orgány obchodních společností.

Pokud je obec jediným společníkem obchodní společnosti, podle § 132 odst. 1 (resp. § 190) obchodního zákoníku ve spojení s § 102 odst. 2 písm. c) zákona o obcích vykonává působnost valné hromady rada obce. Ve vztahu k ostatním orgánům se však musí postupovat s ohledem na požadavky vyjádřené v § 84 odst. 2 písm. g) zákona o obcích. Rada obce vykonává působnost valné hromady toliko a jen v těch případech, kdy majetková účast obce v obchodní společnosti (resp. její podíl) činí 100 %. Pak se nepostupuje podle § 84 odst. 2 písm. f) zákona o obcích a zastupitelstvo obce nedeleguje zástupce obce do valné hromady, neboť její působnost ze zákona vykonává rada obce. Ohledně určení členů ostatních orgánů se však vždy uplatní pravidlo, podle kterého zastupitelstvo obce do nich navrhuje zástupce obce. Zastupitelstvo obce tedy navrhuje zástupce jak do dozorčí rady², tak i do statutárních orgánů obchodních společností, a to jak v případě, kdy podíl obce činí 100%, tak i v případech, kdy je podíl obce v obchodní společnosti nižší. Zákon o obcích v případě těchto ostatních orgánů nijak nerozlišuje, jestli je obec jediným společníkem nebo má pouze určitou účast. Proto je nutné zastupitelstvu vždy ponechat vyhrazenou pravomoc navrhopvat zástupce obce do

² U společnosti s ručením omezeným se podle § 137 dozorčí rada zřizuje, pokud tak stanoví společenská smlouva.

ostatních orgánů obchodních společností. Je tak zaručeno, že nejvyšší orgán obce na veřejném zasedání projedná a navrhne jak členy dozorčí rady, tak jednatele v případě společnosti s ručením omezeným, nebo představenstvo v případě akciové společnosti. Jednoznačně je tímto postupem zajištěna kontrola zastupitelstva obce při obsazení dalších orgánů, a to jak kontrolních, tak statutárních. Pokud by chtěl zákonodárce odlišit situace, kdy je obec jediným společníkem a kdy pouze podílníkem, pak by bezesporu užil obdobnou legislativní konstrukci jako u valné hromady.

Je třeba zdůraznit, že zastupitelstvu obce je vyhrazeno podávat návrh zástupců do ostatních orgánů, ale tímto ještě nedošlo k jejich jmenování. Ono vyhrazení také znamená, že žádný jiný orgán obce nemá právo návrh podávat, tudíž ani rada obce. Ta musí respektovat návrhy ze zastupitelstva a v rámci působnosti valné hromady rozhodnout o jmenování, ke kterému dojde ve smyslu § 125 odst. 1 písm. f) a g) obchodního zákoníku v případě společnosti s ručením omezeným, podle něhož valná hromada rozhoduje o jmenování, odvolání a odměňování jednatelů, členů dozorčí rady společnosti s ručením omezeným. Obdobně tak u akciové společnosti, kdy podle § 187 odst. 1 písm. d) a e) obchodního zákoníku valná hromada rozhoduje o volbě a jmenování členů představenstva (pokud stanovy neurčují, že jsou voleni a odvolávaní dozorčí radou) a o volbě a jmenování členů dozorčí rady. Rada obce, jako valná hromada rozhoduje o návrzích zastupitelstva obce co do obsazení ostatních orgánů obchodních společností – dozorčí rady a statutárního orgánu.

V případech, kdy podíl obce v obchodní společnosti nedosahuje 100 % platí pravidlo, že zastupitelstvo obce deleguje zástupce obce na valnou hromadu, navrhuje zástupce obce do ostatních orgánů společnosti, záleží však na výsledku hlasování valné hromady.

Nelze přijmout tvrzení, že § 84 odst. 2 písm. g) zákona o obcích, tedy vyhrazená působnost zastupitelstva navrhopvat zástupce obce do ostatních orgánů obchodních společností, se týká pouze obchodních společností, v nichž má obec pouze určitou majetkovou účast, nikoli ale celých 100%³. Tento závěr byl v poslední době několikrát publikován, ale dle našeho názoru neplyne z platné a účinné právní úpravy. Zákon o obcích rozlišuje, jak jsme již uvedli, tuto situaci pouze pro valnou hromadu a její obsazení. Výlučné postavení rady obce se vztahuje tedy jen k valné hromadě obchodní společnosti, a to pouze v případech, kdy činí podíl obce 100%. Závěr, který byl publikován, podle něhož rada obce jmenuje statutární orgán obchodní společnosti tj. jednatele resp. představenstvo bez návrhů vzešlých ze zastupitelstva, jde jak proti gramatickému výkladu právního předpisu, ale i proti

³ citace

jeho smyslu. Takový přístup je nutné odmítnout. V praxi by vedl k tomu, že v případě, kdy má obec 100% podíl, o všem rozhoduje rada obce, a to jednak jako valná hromada, ale také jako jediný společník. Zastupitelstvo obce by tak přišlo o své oprávnění navrhnout valné hromadě zástupce do ostatních orgánů společnosti. Je nicméně pravdou, že v případě 100% podílu obce záleží na rozhodnutí rady obce-valné hromady, jak s návrhem zastupitelstva naloží. Nelze však zastupitelstvo obejít a návrh neprojednat.

Právní úprava obsažená v § 84 odst. 2 písm. g) zákona o obcích má za účel zajistit vliv zastupitelstva, jako reprezentanta občanů⁴, na rozhodování a kontrolování obchodních společností, ve kterých má obec, jako právnická osoba v postavení veřejnoprávní korporace, podíl (minoritní, nebo i 100%). Důvodem k tomuto řešení je, že pro získání podílu je třeba vynaložit finanční prostředky. Tyto prostředky čerpá obec ze svého rozpočtu, přičemž svou povahou se jedná o veřejné prostředky. Obec pro získání podílu vynaložila své finanční prostředky, proto by měla mít alespoň nějakou míru vlivu či kontroly na orgány obchodních společností, a to prostřednictvím právě svého zastupitelstva a jeho prostřednictvím i občanů. Důvodem vedoucím k tomu, že by to mělo být právě zastupitelstvo obce, vedle jeho významného postavení v rámci zákona o obcích, rovněž je, že jeho zasedání (kde dochází k navrhování zástupců obce do ostatních orgánů obchodních společností) jsou vždy veřejná a občan obce na nich může podle § 16 odst. 2 písm. c) zákona o obcích uplatnit svá stanoviska k právě projednávaným věcem (tj. k navrhování zástupců). I proto je třeba jako ústavně konformní přijmout závěr, že zastupitelstvo obce, jako představitel občanů a současně kontrolní orgán zbývajících orgánů obce, by mělo disponovat možností navrhnout zástupce obce do ostatních orgánů společnosti, bez ohledu na velikost podílu obce v obchodní společnosti.

JUDr. Martin Netolický a Mgr. Lukáš Potěšil

(studenti doktorského studia PrF MU,

Katedra správní vědy, správního a finančního práva)

⁴ Podle čl. 100 odst. 1 Ústavy ČR jsou územní samosprávné celky územními společenstvími občanů. Obdobně též § 1 zákona o obcích. Z orgánů obce má nejvýznamnější postavení a pravomoci jeho zastupitelstvo, což plyne i ze skutečnosti, že je jako jediný orgán obce zmíněno v Ústavě, ale i z právní úpravy obsažené v zákoně o obcích.